

*Forskaren och psykologen Stefan Blomberg berättar om skillnaden mellan kränkande särbehandling, mobbning, trakasserier och diskriminering och hur de hänger ihop.
Intervjuare: Viveca Ringmar*

Poddavsnitt: ”Skillnaden mellan begreppen” i textformat

VIVECA RINGMAR:

Vad är skillnaden mellan kränkande särbehandling och mobbning?

STEFAN BLOMBERG:

Ja, de sitter ihop. De hänger ihop kan man säga och kränkande särbehandling är egentligen begynnande risk för mobbning. När vi pratar om mobbning så brukar vi använda oss av tre ben. Det ena benet är att man är utsatt för handlingar som är negativa, kränkande, nedsättande på något sätt och som jag inte mår bra eller riskerar att bli socialt utstött. Sedan att det pågår systematiskt över tid är det andra benet. Och det tredje benet är att jag befinner mig i ett underläge på så sätt att jag har väldigt svårt att försvara mig och få stopp på det hela.

Så kränkande särbehandling är det första benet. Det är handlingarna, de konkreta beteendena och handlingarna som jag är utsatt för. Sedan när vi lägger till de andra två benen går vi över i mobbning. Om det sedan upprepar sig ofta och pågår länge och problemen ökar hela tiden när jag försöker att få stopp på det – då kallar vi det också för allvarlig mobbning.

VIVECA:

Och var kommer diskriminering och trakasserier in i det här?

STEFAN:

Ja, det hör till en annan lagstiftning, diskrimineringslagstiftningen. Och trakasserier brukar definieras som handlingar som kränker någons värdighet. Så där är vi också inne på handlingar, specifika och konkreta handlingar. Ofta brukar man definiera dem som kraftfullare eller värre än det vi använder oss av när det gäller kränkande särbehandling. Vid trakasserier, där handlar det också om att där ska jag på något sätt sätta en gräns själv. Om man är i en gråzon där det är oklart om det här är okej eller inte – om jag då säger ifrån att ”jag vill inte att du kallar mig de där sakerna eller använder de där skämten” – och när jag har satt den gränsen och motparten fortsätter, då klassas det som trakasserande.

Och diskriminering, då är det att jag kanske blir utsatt för eller behandlad på ett särskilt sätt som skiljer sig från andra och att det baserar sig på att jag har ett visst kön eller har en viss ålder, en viss religion. Det finns sju stycken sådana här grunder i diskrimineringslagstiftningen. Man får inte särbehandla människor på basis av de här grunderna. Det som ibland händer är att de här glider in i varandra, eller inte bara ibland utan ganska ofta glider de in i varandra. Det kan börja med helt vanliga händelser på en arbetsplats – eller en jargong, en sexualiserad eller en allmänt slarvig jargong där man driver med varandra.

Om det då är en kvinna där som får höra dessa skämt dag ut och dag in och de andra kanske inte förstår att det här faller inte väl ut och hon mår inte bra – den stunden då hon säger ifrån

att "var snäll och sluta med det här" och man ändå fortsätter sedan, då är vi direkt inne på trakasserande handlingar faktiskt. Då kan vi definitivt använda begreppet kränkande särbehandling för det hon utsätts för och trakasserier. Och skulle det vara sedan att gruppen bestämmer sig för att när hon försöker att ändra vår jargong så är hon obekvämlig och "Vi vill bli av med henne. Vi stöter ut henne och hoppas att hon ska säga upp sig", då börjar man att bete sig allmänt illa och då är vi inne på mobbning. Då har vi en situation där det både är trakasserande handlingar på basis av att hon är kvinna. Det är en mobbningsituation där man försöker att socialt stöta bort någon. Så här har vi flera lagstiftningar som går in i varandra.